

1945

SWAZEK 1

KNIHOVNA ODBORNÝCH RAD DAŇOVÝCH
ŘÍDÍ DR. JAR. GREGOR

DR. JAROSLAV GREGOR:

Ant. Jan. 808

MĚNOVÁ OPATŘENÍ

VYDAVATELSTVÍ ROVNOST • BRNO 1945

CENA 3 Kčs

Měnová opatření.

1945

Dekret presidenta republiky ze dne 19. října 1945 č. 91 Sb. z. a n. o obnovení československé měny je prvním v řadě připravovaných opatření, jimiž má býti československá měna postavena na pevný základ. Naše osvobození by nebylo úplné, kdyby se nám nepodařilo zvládnout a odstranit veškeré neblahé dědictví okupantského režimu na poli hospodářském a finančním. Mohou jistě vzniknout teoretické spory a to, jaká cesta by byla nejschůdnější k dosažení vytčeného cíle. Avšak vláda i lid jsou odhodlány stabilisovat naši měnu a tím dát hospodářství a pracovní morálce novou vzpruhu.

Ovšem sebe lépe míněné opatření by se minulo účinkem, kdyby narazilo na nepochopení občanstva. I když má stát možnost usměrňovat ve zvýšené míře chod hospodářského organismu, přesto si musí být vědom toho, že se jedná o ústrojenství velmi citlivé, které reaguje na vnější zásahy podle svých zákonů a svým způsobem. A zde nutno apelovat jen na náš lid, aby svou ukázněností umožnil a ulehčil vládě její práci, která je zaměřena k prospěchu nás všech.

Hlavním cílem, který sleduje presidentův dekret, je snížit stav oběživa v obnovené republice a zavést jednotný druh měny.

Není jistě potřeba ověřovat bližšími statistickými daty tvrzení, že množství peněz, které jsou na státním území v oběhu, stojí v příkrém nepoměru ke skutečným potřebám našeho hospodářství. S nezdravě vybuchelým obsahem oběživa jsou spojeny další nežádoucí zjevy, jako černý trh, t. zv. šmelinářství a pokleslá pracovní morálka.

Vláda se rozhodla léčit tyto poválečné choroby především stlačením množství obíhajících peněz na potřebnou míru; má se tím dosíci téhož účinku, jakého se docíluje u překrveného lidského organismu, odssáním přebytečné krve. Zůstaneme-li u této lékařské terminologie, pak chirurgický zákrok, prováděný presidentovým dekretem, je velmi radikální.

Nová měna.

Počínajíc dnem 1. listopadu 1945 zavádí se na celém území republiky jednotná československá měna; základní její jednotkou je československá koruna (Kčs).

Tímto dnem tedy přestává platit protektorátní i slovenské oběživo, jakož i všechny jiné peníze, jež u nás dosud obíhaly.

Z této zásady však platí tyto výjimky:

1. Poukázky z roku 1944, znějící na hodnotu 1 K, zůstávají nadále zákonným platidlem.

2. Rovněž tak nadále jsou ponechávány v oběhu mince, které dosud platí na území státu, t. j. mince vydané v t. zv. Protektorátě i na Slovensku a československé mince, vydané do roku 1938. Slovenské mince platí tedy v Čechách a na Moravě a naopak.

Ministr financí se zároveň zmocňuje, aby ve Sbírce zákonů a nařízení vyhlásil popis zákonných platidel (bankovek, státovek i drobných peněz), které budou od 1. listopadu tvořit naši měnu. Do budoucna pak mu přísluší právo stanovit vyhláškou ve Sbírce zákonů a nařízení, která platidla se berou z oběhu a jaké nové peníze se vydávají. Nutno poznamenat, že nová měna, jejíž platnost začíná dnem 1. listopadu 1945 se odpoutává od zlata; proto se ruší předpisy, jimiž byl stanoven vztah naší koruny ke zlatu.

Zákonný vztah starých a nových platidel je stanoven na 1 : 1. Všechny právní poměry, které počítaly do 1. listopadu 1945 s dosavadní měnou, zní po tomto dni na příslušný počet jednotek nových peněz. Tak na př. dluh uzavřený 1. května 1945 na 10.000 K (protektorátních korun), musí být vyrovnán při své splatnosti částkou Kčs 10.000 (československých korun). — Viz však vysvětlivky pod nadpisem: Převody vázaných vkladů.

Skládání starých platidel.

Aby nebyly zmařeny cíle, jež dekret sleduje, musel být přechod od starých peněz k novým platidlům proveden velmi bezprostředně. Bylo proto stanoveno, že dosavadní oběživo, až na určité výjimky, nebude vedle nových peněz vůbec v platnosti.

Současně ovšem muselo být zabráněno ovlivnění peněžního trhu penězi vkladovými. Technicky upravuje dekret tento přechod tak, že

1. umožňuje složit do určité doby stará platidla u peněžních ústavů (peněžních podniků a u Poštovní spořitelny),
2. zastavuje výplatu ze všech kont u peněžních ústavů (peněžních podniků) a u Poštovní spořitelny a výplatu pojistek.

V podrobnostech platí tato ustanovení:

Dosavadní staré peníze mohou být složeny od 31. října nejpozději do **15. listopadu 1945** včetně.

Peníze budou skládat všichni jejich držitelé, t. j.

1. osoby fyzické,
2. osoby právnické (spolky, akciové společnosti, družstva atd.),
3. veřejné úřady, soudy, veřejné ústavy, podniky státu, zemí, okresů a obcí, jakož i veřejnoprávní korporace a nadace.

Způsob skládání starého oběživa je upraven tak, aby byl přizpůsoben různé právní povaze jednotlivých subjektů a zvláštním předpisům pro ně platným:

1. Osoby fyzické i právnické budou skládati platidla na vkladní (spořitelní) knížky nebo vkladní listy a běžné účty u všech peněžních ústavů (bank, spořitelen, záložen atd.) a peněžních podniků a na vkladní knížky Poštovní spořitelny u poštovních úřadů.

Tyto osoby předloží přitom vplatní list, o kterém je řeč dále.

2. Osoby, které jsou v činné vojenské službě, takže nejsou uvedeny v kmenovém listku pro domácnost, který platí pro výdej potravinových lístků (na Slovensku je to odběrní knížka), budou skládat staré oběživo pouze hromadně prostřednictvím svých vojenských těles; ministerstvo financí vydá v tom směru ještě zvláštní směrnice.
3. Veřejné úřady, soudy, atd. složí celou pokladní hotovost starých peněz na svůj vlastní účet u Poštovní spořitelny a jestliže takového účtu nemají, odvedou hotovost na šekový účet svého nadřízeného úřadu, ze kterého jsou jim poukazovány dotace a zálohy. Tyto instituce při skládání starých platidel výplatní list předkládat nebudou.
4. Právnické osoby budou si počínat obdobně jako osoby fyzické; při skládání peněz nebudou právnické osoby předkládat výplatní list, jestliže skládají platidla po tom, co si již nová platidla vyměnily nebo ze svých vkladů vybraly, takže výplatní list už mají řádně vyhotovený a peněžním ústavem či poštovním úřadem označený.

Presidentův dekret ponechává zcela na volné úvaze každého držitele starých peněz, zda tato platidla chce složit či nikoli; nesložení peněz není vůbec spojeno s nějakými trestními následky. Poněvadž však v nové oběživo se mohou změnit, byť až po určitém čase a po provedení dalších opatření, pouze ty peníze, které budou **nejpozději** do 15. listopadu 1945 složeny, znamenají nepoužití tohoto oprávnění tolik, jako vzdání se nároků na honorování starých platidel v nové měně.

Přechodné zastavení peněžní služby u poštovních úřadů.

Poněvadž přípravné práce spojené s měnovým přerodem, by mohly být rušeny oběhem peněz prostřednictvím poštovních úřadů, zastavuje se na dobu **od 20. do 31. října 1945** včetně peněžní styk u poštovních úřadů. V tomto 12-denním období nebudou poštovní úřady přijímat poštovní poukázky, poštovní příkazy, vklady na vplatní lístky Poštovních spořitelen, cenná psaní a balíky, obsahující platidla a cenné papíry a konečně zásilky dobírkové.

Avšak veřejné úřady, soudy, veřejné ústavy a podniky státu, zemí, okresů a obcí a ostatní veřejnoprávní korporace a nadace mohou v této době do konce října 1945 u **poštovních úřadů** nebo přímo u pokladen Poštovních spořitelen konat šekové vklady, avšak jen ve prospěch svých účtů u Poštovních spořitelen. Toto opatření bude sloužit především k tomu, aby jmenované instituce mohly v uvedené lhůtě složit své pokladní hotovosti starých platidel buď na svůj vlastní šekový účet nebo na účet nadřízeného orgánu. Totéž platí o platech,

kteřé budou poukazovat jiní soukromí majitelé šekových účtů na své vlastní konto u Poštovních spořitelen. Na šekové účty veřejných úřadů, soudů a jiných veřejnoprávních korporací mohou býti v době od 22. do 31. října 1945 stará platidla rovněž poukazována.

Jestliže byla peněžítá částka poukázaná poštovní poukázkou před dnem 22. října 1945, pak bude v tomto dni vyplacena ve starých platidlech; odmítne-li adresát její přijetí, vrátí se odesilatel rovněž ve starých platidlech. Jestliže však i odesilatel její vrácení nepřevzme, složí poštovní úřad příslušnou částku na zvláštní sběrný vázaný účet u Poštovní spořitelny.

Aby **veřejné úřady**, soudy a ostatní veřejnoprávní korporace mohly vyhovět dalšímu ustanovením dekretu o tom, že mzdy a platy se musí po 28. říjnu 1945 vyplácet už v nové československé měně, budou Poštovní spořitelny provádět ve dnech **27.—31. října 1945** příkazy těchto institucí k hotové výplatě ze šekových účtů prostřednictvím poštovních úřadů.

Vázanost vkladů, pojistek a daňových přeplatků.

Poněvadž stará platidla jsou representována nejen penězi, jež skutečně obíhají, nýbrž i vklady, bylo nezbytně nutno vyslovit na potřebnou dobu nehybnost i tohoto pramene starých platěbních prostředků. Dekret proto zavádí dnem 1. listopadu 1945 úplnou **blokáž** (zákaz výplat) všech vkladů na vkladní či spořitelní knížky, vkladní listy, běžné účty, pokladniční poukázky a pod., pokud uvedeným způsobem jsou stará platidla uložena u Poštovních spořitelen, peněžních ústavů a peněžních podniků.

Poněvadž tímto opatřením vklady starých platidel ztrácejí přechodně peněžní hodnotu, přestává dnem 1. listopadu 1945 (až do odvolání) jejich zúročení.

Vkladům jsou na roveň postaveny **přeplatky na daních**, poplatcích a veřejných dávkách, které ke dni 31. prosince 1945 činí více jak K 1000. Peněžítá plnění z **pojištění na život** jsou vázána v té míře, v jaké byly pojistné prémie zaplacený starými penězi. Tak na př.: na životní pojistku bylo do 1. listopadu 1945 zaplaceno (ve starých platidlech) K 10.000 a dne 1. listopadu K 1000. Dne 3. listopadu úmrtím pojištěnce se stane pojistka splatnou. Celkem má býti vyplaceno K 33.000.

Na tuto pojistku může pojišťovna vyplatit v nové měně pouze $\frac{1}{11}$ její splatné hodnoty, t. j. K 3000. Poměr premii zaplacených ve starém a novém oběživu je $10.000 : 1000 = 10 : 1$, čili $\frac{1}{11}$ splatného obnosu.

U ostatních druhů pojištění platí zákaz výplaty pojištěné sumy z pojistných příhod, které nastaly v pojistném období, za něž prémie nebyla skutečně zaplacená v nových platidlech.

Příklady:

1. Lovec se dal pojistit proti úrazu dne 1. června 1945; prémie do konce roku 1945 zaplatil během července 1945, tedy ve staré měně. Nastane-li u něho

pojistná příhoda v době od 1. listopadu do 31. prosince 1945, nebude mu pojišťovna smět vyplatit pojištěnou částku v nových penězích.

2. Cyklista se dal pojistit na rok 1945 proti úrazu; pololetní splátka prémie zaplatil v únoru 1945 a druhou půlku zaplatí 3. listopadu 1945 v novém oběživu. Nastane-li u něho pojistný případ po 3. listopadu, bude mu vyplacena celá pojištěná suma.

Vypuzením starých peněz z oběhu a blokáží ostatních platebních zdrojů zůstává náš hospodářský organismus dnem 1. listopadu 1945 rázem bez oběživých finančních prostředků. Dekret pak povoluje příliv nové měny do žil hospodářského těla státu jen velmi pozvolna a omezeně.

A právě na tom velmi pozvolném zavádění nové měny lze pozorovati ony nefinanční zřetele, jež zde vláda sleduje, a to je: posílení pracovní morálky. Proto také první, přednostní a téměř jediné uvolňování nového oběživa se povoluje na platy a mzdy zaměstnanců. Pracující vrstvy budou po určitou dobu hlavním pramenem nových platidel.

Uvolňování vkladů a výměna starých platidel.

Výplatní listy.

Dekret presidenta republiky se snaží, pokud možno zabránit tomu, aby se do oběhu nedostávala nová platidla nad tu míru, která je žádoucí pro účely sledované měnovou reformou. Proto zavádí poměrně přísné řízení i přísnou evidenci částek, jež budou v nových platidlech pro potřeby našeho hospodářství uvolňovány. Za tím účelem zavádí zvláštní veřejnou listinu: **výplatní list**. Tato listina se prodává jako tiskopis u poštovních úřadů za cenu K 10 kus. Pro osoby fyzické je tištěna černým písmem a pro podnikatele a osoby právnické písmem modrým.

Tento tiskopis se skládá ze dvou dílů. Strany jsou povinny vyplnit výplatní list podle předtisku v obou částech. Rubrika o celkovém stavu vkladů a běžných účtů nemusí být zatím vyplňována.

Pro ostatní údaje výplatního listu jsou u fyzických osob směrodatny údaje lístku pro domácnost, na Slovensku pak data obsažena v odběrní knížce. Jestliže zletilí členové, podnájemníci, zaměstnanci domácnosti a pod. chtějí mít samostatné výplatní listy, mohou být pro ně vyhotoveny.

Pro další postup při použití výplatního listu se rozlišuje mezi osobami fyzickými, které nejsou samostatnými podnikateli a mezi podnikateli, ať to jsou osoby fyzické či právnické.

I. **Osoby fyzické**, jež nejsou podnikateli, předloží **nejpozději** do 15. listopadu 1945 tento řádně vyplněný výplatní list spolu s lístkem pro domácnost u Poštovní spořitelny, poštovního úřadu nebo u peněžního ústavu podle toho, u kterého z jmenovaných míst bud' mají před 31. říjnem vklad, nebo u něhož po tomto dni budou skládat stará platidla.

Zásadně bude požadováno předložení jednojazyčného (českého) lístku pro domácnost. V místech, kde výjimečně dosud jednojazyčné lístky pro domácnost vydány nebyly nebo kde snad tyto lístky nebyly ani zavedeny, lze předložit doklad, na jehož podkladě se v místě vydávají potravinové lístky. U osob, které nejsou zapsány v žádném lístku pro domácnost, lze předložit osvědčení o odhláše ze zásobování.

II. Podnikatelé (osoby fyzické i právnické) předloží rovněž výplatní list nejdříve **do 15. listopadu 1945** Poštovní spořitelně, poštovnímu úřadu nebo peněžnímu ústavu či peněžnímu podniku, podle toho, u které z uvedených institucí jsou nebo budou složena podnikateli stará platidla. Jako doklad předloží podnikatelé výplatní listinu o platech a mzdách svých zaměstnanců ne starší 3 měsíců, kterou potvrdí berní správa. Místo potvrzených výplatních listin mohou podnikatelé předkládat dvojmo soupisy svých zaměstnanců spolu s pracovními knížkami a příslušnými přihláškami zaměstnanců k nemocenskému pojištění.

Zaměstnavatelé, kteří hodlají s výplatním listem předložit **výplatní listinu**, jsou povinni vyhotovit dvojmo tuto listinu (**ne starší 3 měsíců**) a dáti ji ověřiti berní správě, která je příslušná k provádění dozoru nad srážkou daně ze mzdy v jejich podniku; je to zpravidla berní správa v jejímž obvodu má zaměstnavatel své sídlo. Dvojmo vyhotovené výplatní listiny mají obsahovat jména, rok narození, druh zaměstnání jednotlivých zaměstnanců (dělníků i úředníků), jakož i výši hrubých platů (mezd) a příslušné srážky na sociální pojištění, daň a pod. Jeden exemplář výplatní listiny berní správa vydá zaměstnavateli, druhé vyhotovení si ponechá pro svou kontrolní potřebu. Výplatní listy, jejichž existence i používání bylo právě popsáno, musí předložit každý jednotlivec i podnik, který bude mít v úmyslu po 31. říjnu 1945 složit stará platidla bez ohledu na to, zda si pak ze svých starých vkladů bude vybírat peníze v nové měně či nikoli.

Místa, u nichž byly výplatní listy předloženy **k registraci**, je přezkouší, zapíše do zvláštního protokolu a lístek samotný pak opatří v obou částech pořadovým číslem tohoto protokolu; příslušná pořadová položka se zároveň vyznačí v lístku pro domácnost. Jestliže fyzická osoba předkládá pro členy domácnosti, podnájemníky atd. samostatné výplatní listy, poznamenají se do lístku pro domácnost čísla všech samostatně protokolovaných výplatních listů.

Straně bude vrácen první (horní) díl výplatního listu; kontrolní list si podrží ústav či poštovní úřad, který registraci provedl.

První nová platidla se mohou objevit ve volném oběhu po prvé **29. října 1945**. Počínajíc tímto dnem musí býti veškeré služební požitky a jim na roveň postavené platy (pense, renty, výživné atd.), které jsou splatny po 28. říjnu 1945 vyplaceny v nové měně. Tímtež dnem (29. X.) mohou býti všem držitelům starých platidel vyměněny na novou měnu částky do K 500.— na osobu.

Zaměstnanci, kterým jsou mzdy vypláceny týdně, mohou žádati, aby mzdy, splatné ve dnech 25. až 27. října 1945 byly jim vyplaceny až dne 30. října 1945 ovšem už v nových platidlech.

Výplaty v nové měně.

Nové peníze se dostanou do oběhu před 1. listopadem výplatou z peněžních vkladů, které byly učiněny ve starých platidlech.

I. Výplaty nového oběživa se povolí **od 27. října 1945** těmto subjektům:

1. **Podnikatelům**, t. j. osobám fyzickým i právnickým, které provozují samostatnou výdělečnou činnost jakéhokoliv druhu (živnost, výroba, obchod, svobodné povolání nebo jiný druh podnikání), jakož i jiným právnickým osobám, v jejichž službách jsou zaměstnanci, nebo které poukazují služební požitky.

Jmenovaní zaměstnavatelé předloží peněžnímu ústavu, Poštovní spořitelně příp. poštovnímu úřadu řádně vyplněný výplatní list spolu s výplatními listinami, na nichž berní správa potvrdila výši hrubých měsíčních platů a mezd. Místo výplatní listiny může zaměstnavatel předložit soupis platů a mezd jednotlivých zaměstnanců na jeden měsíc.

Těmto zaměstnavatelům bude vyplacena v nové měně částka, která se rovná jednoměsíčním mzdám a platům. Zaměstnavatelé, kteří jsou v podniku osobně činní, považují se přitom za zaměstnance nejlépe placeného, nejméně však s platem Kčs 500.—. Toto oprávnění proto nemají ti podnikatelé, kteří nejsou v podniku osobně činní. Podnikatelé, kteří nezaměstnávají žádné pracovní síly ve služebním poměru, nemohou ovšem žádat o výplatu již dne 27. října, nýbrž mohou si stará platidla vyměnit až 29. října 1945, avšak pouze do výše Kčs 500.— na fyzickou osobu; to platí na př. ohledně hlav domácnosti, které zaměstnávají služebné. Na pomocnice v domácnosti nemůže být hlavě rodiny žádná výplata v nové měně ze starých vkladů vůbec povolena. Národní správcové, dosažení do majetku německého a osob nepřátelských státu, se považují zde za podnikatele; platí proto o nich všechno, co bylo o podnikatelích uvedeno.

2. **Úřadům**, soudům a jiným veřejnoprávním korporacím budou od 27. října 1945 rovněž vyplaceny patřičné částky; výplaty se i zde budou dít především na likvidaci platů a mezd.

II. **Od 29. října do 4. listopadu 1945** se povolí výplaty fyzickým osobám a to částkou Kčs 500.—. Jestliže si však někdo na př. 29. října již vyměnil (viz Výměna starých platidel) K 200.—, pak mu může být povolena výplata do Kčs 500.—, t. j. rozdíl Kčs 300.—. Postup při těchto výplatách je týž, jako při výměně starých platidel.

III. **Od 1. listopadu 1945** se uvolní z vázaných vkladů příslušné částky zpravidla pouze podnikatelům, veřejným úřadům a jiným veřejnoprávním institucím. Fyzickým osobám mohou být uvolňovány pouze ty obnosy, které dovolí směrnice ministerstva financí vydané Národní bankou; bude se

tak dít zpravidla pouze v případech hodných zvláštního zřetele a zejména odůvodněných sociálními ohledy.

V podrobnostech platí toto:

1. **Podnikatelům** může být počínajíc 1. listopadem 1945 uvolněna částka, která se rovná 10 % jejich vázaných vkladů, avšak nejvýše dvojnásobek jednoměsíčních hrubých mezd a platů, které jim byly již vyplaceny před 1. listopadem t. r. Postup, který přitom musí podnikatel dodržet, je obdobný jako při výměně starých platidel (viz: Výměna starých platidel). Avšak podnikatel, který se bude ucházet o toto uvolnění svých vázaných vkladů, musí místopřísežně prokázat, že uvolněných částek potřebuje nezbytně k provozu (nákupu surovin, oprav podnikových zařízení a pod.). Na účely investiční a k placení dluhů splatných před 1. listopadem 1945 nelze toto zvláštní uvolnění povolit.
2. **Veřejným úřadům**, soudům a jiným veřejnoprávním korporacím mohou být od 1. listopadu 1945 povolovány rovněž potřebné částky z jejich vkladů.
3. **Fysickým osobám** bude od 1. listopadu 1945 povolováno uvolnění vkladů jen podle zvláštních směrnic ministerstva financí; tyto směrnice jsou uvedeny na str. 13.

Výměna starých platidel.

Druhým zdrojem, z něhož plyne nové oběživo, je výměna starých platidel za nové peníze. Doba této výměny byla stanovena obecně pro všechny držitele starých peněz na dobu jednoho týdne **od 29. října do 4. listopadu 1945 včetně.**

Postup při výměně je obdobný s řízením, jež je stanoveno pro registraci výplatních listů (viz odstavec: Výplatní listy na str. 7 a 8).

Za výměnné místo byly určeny ty platební, které jsou pověřeny registrací výplatních listů, t. j.: Poštovní spořitelny, peněžní ústavy a poštovní úřady.

Jako nejvyšší vyměnitelná částka byl stanoven obnos **K 500.— na jednu fysickou osobu.** Zaměstnavatelé, t. j. osoby fysické nebo právnické, si mohou vyměnit částku rovnající se jednoměsíčním mzdám a platům v podniku vyplacným; řízení je zde obdobné jako při výplatě v nové měně (viz odstavec Výplaty v nové měně).

O jednotlivých držitelích starých platidel platí při výměně toto:

1. **Osoby fysické** mohou si v uvedeném týdnu od 29. října do 4. listopadu 1945 vyměnit po předložení výplatního listu nejvýše K 500.—.
2. **Podnikatelé** (osoby fysické i právnické) mohou si vyměnit částku, která se rovná jednoměsíčním mzdám a platům; o podrobnostech viz vysvětlivky pod nadpisem Výplaty v nové měně, které zde platí úplně analogicky.
3. **Cestující cizozemci**, mají nárok na to, aby jim bylo ve lhůtě od 29. října do 4. listopadu 1945 vyměněno na novou měnu K 500.— a to u kterého-

koli výše uvedeného výměnného místa. Cizozemec je povinen předložití přitom cestovní pas do něhož se mu poznamená vyměnná částka. Zbytek starých platidel, která cizozemec získal za dovezená cizozemská platidla, může vyměnit u Národní banky Československé, nebo u toho peněžního ústavu, u něhož měnil cizozemské peníze.

4. **Příslušníkům československé branné moci** mohou výměnná místa provést výměnu jen v těch případech, kdy tito příslušníci předloží lístek pro domácnost a výplatní list.
5. **Příslušníkům spojeneckých armád** nesmí výměnná místa provést vůbec výměnu starých platidel. Příslušné pokyny v tom směru budou vydány vládou, která je k těmto opatřením zmocněna.
6. Ohledně **zastupitelských úřadů** cizích států platí totež, co je uvedeno pod číslem 5.

Převody vázaných vkladů.

V omezené míře je povoleno činiti dispoice vázanými vklady, pokud se tím neovlivní přímo nové oběživo ve svém skutečném rozsahu. Toto nakládání vázanými vklady je přípustno v těchto případech:

1. **Daně**, poplatky a jiné veřejné dávky, které připadají na dobu do 31. října 1945, může poplatník vyrovnat ze svých vkladů, které se dnem 1. listopadu 1945 staly vázanými.

U daní, které se předepisují rok od roku (daň důchodová, obratová, výdělková všeobecná i zvláštní, domovní, pozemková) připadá z běžného roku na dobu od 1. ledna do 31. října 1945 $\frac{5}{6}$ posledního předpisu, který byl poplatníkovi sdělen platebním rozkazem. Pokud nebyly daně zaplacený ještě za roky předchozí (1944, 1943 atd.) pak celoroční předpis příslušné daně může být z vázaného konta vyrovnán. I zde se zpravidla bude řídit výše daňové povinnosti platebním rozkazem, vydaným na některý dřívější rok berní či kalendářní.

2. Z vázaných vkladů mohou býti vyrovnány **závazky**, které činí více jak K 100.— a
 - a) které dospěly před 1. listopadem 1945,
 - b) dále směnečné závazky, jež vznikly před 1. listopadem 1945,
 - c) závazky ze smluv, podle nichž plnil jeden smluvník před 1. listopadem 1945 (na př.: zboží, které bylo dodáno před 1. listopadem 1945 může být placeno z vázaného vkladu dlužitele).

Vyrovnání uvedených závazků může být provedeno jen z vázaného vkladu dlužníka na vázaný vklad věřitelův.

Dekret předpokládá, že věřitel bude souhlasit s takovým způsobem placení a že oznámí svému dlužníkovi, na který jeho vázaný vklad má býti převod pro-

veden. Jestliže však věřitel neoznámí dlužníkovi svůj vázaný vklad, pak může dlužník zařídit, aby převod z jeho vkladu byl proveden na zvláštní sběrný vázaný účet u Poštovní spořitelny.

Pokud se jedná o případy zmíněné výše pod písm. c) má věřitel oznámit dlužníkovi nejpozději do 20. XII. 1945 všechna data, která by mu umožnila provést převod z vázaného vkladu na vklad věřitelův. Jestliže však věřitel do uvedené lhůty svému dlužníkovi potřebných sdělení neučinil, pak nemůže před 1. lednem 1947 domáhat se na svém dlužníkovi placení dluhu. Ovšem na ochranu věřitelových práv dekret stanoví, že v takových případech se stává promlčení věřitelových nároků v době od 1. ledna do 31. prosince 1946. Věřitel však nemůže za období od 1. listopadu 1945 do 31. prosince 1946 požadovat úroků ani smluvených ani zákonných.

Další uvolňování nových platidel

Aby hospodářský život nebyl brzděn poměrně přísnými předpisy o uvolňování nového oběživa, byly peněžním ústavům dány pokyny o tom, jakým způsobem mají poskytovat platební prostředky v nové měně podnikatelům i osobám, které žádný podnik neprovozují.

Úvěry v nové měně.

Toto další dotování novým oběživem se má dít zásadně formou **cedulového úvěru**; v některých případech se dovoluje poskytnouti úvěr **v běžném účtē**.

1. Směnečný úvěr pro podnikatele.

Jestliže podnikatelům (osobám fyzickým i právnickým) nebude stačit množství nových platidel, která jim budou uvolněna do 10% celkových vázaných vkladů (maximálně do částky rovnající se dvojnásobku hrubých jednoměsíčních mezd a platů), jsou peněžní ústavy oprávněny poskytovat krátkodobý úvěr na tříměsíční směnky. Peněžní ústav, poskytnuvší takový úvěr, může směnku reeskontovat u Národní banky; přitom musí závazně prohlásit, že se přesvědčil přezkoušením dokladů podnikatelových, že se jedná o peněžní prostředky potřebné pouze k provozním nebo rekonstrukčním účelům. Peněžním ústavům se zároveň ukládá, aby při přezkoumávání potřebnosti žádaných úvěrů dbaly toho, že poskytnutý kredit nemá sloužit k hromadění zásob. Naopak zásoby prodejního zboží mluví proto, aby se výše úvěru posuzovala přísněji.

2. Směnečný úvěr pro nepodnikatele.

Osobám, které neprovozují žádnou výdělečnou činnost, může být dán směnečný úvěr pro výdaje zvláště odůvodněné. Při předkládání směnky

k reeskontu Národní banky musí podávající peněžní ústav prohlásit, že se u žadatele jedná o potřebu zvláště naléhavou (na př. oprava na domovním majetku).

Úvěry na běžný účet.

Aby se ušetřilo pracovní energie i technických prostředků, jež budou s úvěrovými operacemi spojeny, bylo povoleno, aby banky a lidové peněžní ústavy s bilanční sumou **nejméně 300 mil korun** poskytovaly úvěry zmíněné výše pod č. 1 a 2 též na běžný účet bez směnečného podložení.

Prostředky pro poskytování úvěru.

Peněžní ústavy, které budou úvěr povolovat, opatří si potřebnou hotovost u Národní banky. Přitom musí peněžní ústav buď

1. reeskontovat příslušné směnky
2. nebo lombardovat své cenné papíry.

Národní banka ustanoví, do které výše může jednotlivý peněžní ústav v poměru k úhrnu vázaných vkladů u něho vedených podávat k reeskontu zmíněné směnky.

Kromě toho vydá ještě Národní banka směrnice, podle kterých bude povolán nesměnečný úvěr k účelům provozním a k rekonstrukcím podnikovým, které jsou určeny k tomu, aby znovu uvedly podnik do stavu způsobilého produkce.

Směrnice pro uvolňování vkladů.

Směrnice ministerstva financí rozlišují uchazeče o další vkladové uvolnění podle jejich potřeby takto (Viz výklad pod nadpisem: Výplaty v nové měně III č. 3.):

- I. **Osoby neschopné práce** nebo ti, kdo jsou k výdělečné činnosti jen omezeně způsobilí (musí se jednat o osoby zletilé) — mají nárok na to, aby jim z jejich vázaných vkladů byla uvolněna **měsíčně nejvýše částka Kčs 1000.** — na úhradu jejich výživy a další **obnos Kčs 500.** — ke krytí výživy osob, o něž jsou zmínění uchazeči povinni se starat (t. j. dětí, starých nemajetných rodičů a pod.).

Předpokladem pro toto uvolnění je, že žadatel sám resp. osoba, o jejíž výživu se stará, kromě svých vkladů nemá žádného jiného zdroje obživy, příjem z nemovitostí, alimenty a pod.).

Mají-li tyto osoby nějaký, avšak nedostačující příjem, možno uvolnit částku, která tento příjem doplňuje na Kčs 1000. — případně Kčs 500. — měsíčně.

Osoby neschopné výdělečné činnosti, které se budou o toto uvolnění vkladů ucházet, musí u toho platebního místa, u něhož je jejich vklad uložen (peněžní ústav, poštovní úřad, Poštovní spořitelna) místopřísežně prohlásit,

- a) že příp. do jaké míry jsou neschopné práce,
- b) jaký měsíční příjem (renta, starobní, příjem z domu a pod.) jim plyne nebo že žádného příjmu nemají. O výši příjmu musí předložit vhodné doklady. Vyplácející ústav může provést uvolnění bez takového prohlášení, jestliže mu jsou osobní i majetkové poměry žadatele dostatečně známy.

II. **Mimořádné výdaje** zejména v případě svatby, narození dítěte, nemoci, úrazu, úmrtí atd. jsou důvodem pro uvolnění vkladů v té výši, jaká je nutná ke krytí vzniklých závazků. Žadatel musí vyplácejícímu ústavu (peněžnímu ústavu, pošt. úřadu i Poštovní spořitelně) hodnověrně prokázat mimořádnost případu i výši výdajů.

Do Kčs 2000.— může pak peněžní ústav (poštovní úřad, Poštovní spořitelna) povolit uvolnění bez předchozího souhlasu Národní banky.

Přes Kčs 2000.— výše musí být uvolnění povoleno předem Národní bankou.

III **Válečné škody, živelné pohromy** nebo jiné škody na majetku, které vyžadují okamžité náhrady, mohou být hrazeny z částek, které pro ten účel předem Národní banka povolí k uvolnění z vázaných vkladů.

IV **Svazy, organizace**, politické a kulturní, náboženské spolky, fondy, dobročinné instituce jako sirotčince, chudobince a pod. mohou žádat u Národní banky, aby jim povolila uvolnění jejich vázaných vkladů, pokud je příslušných částek potřeba k tomu, aby jmenované instituce mohly dostát svým úkolům, jež jim ukládají stanovy a jejich plnění je nutné v převážném zájmu veřejném, kulturním a pod. Na základě poskytnutého povolení pak příslušný ústav uvolní potřebnou částku.

Peněžní ústav (poštovní úřad, Poštovní spořitelna), který bude uvolněné peníze vypláceti, poznamená ve výplatním listu žadatele důvod výplaty i její výši. Doklady, které strana předloží, si ponechá nebo aspoň zaznamená.

Osoby státně nespolehlivé, zrádci a kolaboranti podléhají nadále omezením, jež jsou stanovena pro výplaty z jejich účtů.

Pracovní povinnost u výměnných míst.

Aby mohla být zdolána práce spojená s výměnou starých platidel, stanoví dekret, že u výměnných míst se bude úřadovat i ve sváteční dny, dne 28. října, 1. a 4. listopadu 1945.

Trestní ustanovení.

Přísný způsob řízení, který dekret předepisuje při skládání a výměně a při uvolňování oběživa, je doplněn neméně přísnými ustanoveními trestními. Dekret stanoví na vylákání vyšší výměny nebo výplaty nových platidel pokutu až do desetinásobku neprávem získané částky. Nelze-li vylákanou částku přesně zjistiti, má se pokuta stanovit až do výše Kčs 1,000.000; při nedobytnosti pokuty se uloží náhradní trest vězení až do 1 roku.

Trestnost přestupků spáchaných při provádění měnových opatření se promlčuje za 3 roky, počínajíc dnem, kdy přestupek byl spáchán.

O stíhání a trestání přestupků spáchaných proti ustanovení presidentova dekretu platí předpisy trestního práva důchodkového.

Jako druhý svazek

KNIHOVNY ODBORNÝCH RAD DAŇOVÝCH

vyjde příručka

Dr. Vladimíra Komendera:

**VYMĚŘOVÁNÍ PŘÍMÝCH DANÍ NA BERNI
ROKY 1943 - 1945**

TISKOVÉ PODNIKY ROVNOST V BRNĚ